

Akadeemilise teksti keel ja stiil:
teksti keerukus, esituslaadi sujuvus,
loogika, keeleline korrektsus

DTI6001.DT Õppimine kõrgkoolis

11.10.2019

Kavas leida vastuseid
kahele suuremale küsimusele ja tuua näiteid

I. Millele rajaneb teksti keerukus?

- Kuidas keerukus mõjutab teksti lugemist ja sisust arusaamist?

II. Mis aitab luua sujuvat teksti?

- Esituse loogika
- Lause(te) ja teksti sidususvahendid
- Keeleline korrektsus
- Žanri ja stiili tüüpiliste seaduspärasuste järgimine

III. Näide kokkuvõtte koostamisest

I. Teksti keerukus

- Teksti mõistmine tekitab pingeid
- Keerukusele lähedane mõiste on *teksti raskus*
  - tekib raskusi sisust arusaamisel ja sisu omandamisel
    - põhjused nii teksti sisus, selle keelekasutuses kui ka lugeja võimekuses
  - **pikad laused** muudavad teksti raskeks, info ei mahu lugeja töömällu ei esimesel ega ilmselt järgmistel lugemistel
    - Töömälu maht on piiratud umbes seitsme mõiste, seose või reegluga

- Näide:

- umbisikuline tegumood esineb keeles harvem kui isikuline ja seetõttu on umbisikulist lauset raskem mõista kui isikulist
- teadustekstides on umbisikulisus tavaline, nt *käesolevas peatükis kirjeldatakse, esitatakse jms*

Kaks ühesuguse pikkusega lauset võivad olla erineva keerukusega, kui üks nendest sisaldab rohkem keerukaid konstruktsioone ja sõnu kui teine

- Teine keerukuse aspekt on **tundmatud sõnad**.
  - Tuntud sõna puhul tekib kergesti kujutluspilt selle tähendusest
  - Sõna seostub tegelikkusega ja lugeja mõistab teksti
- Tundmatu sõna puhul ei teki tähendusega seoseid
  - Harva esinevad sõnad (kui pole esimese 10 000 sõna seas)
  - Võõrsõnad
  - Teadusterminid

- Kolmas teksti keerukuse aspekt on **abstraktsus**.
- Neljas keerukuse näitaja on **sõnade pikkus**: mida pikem, seda raskem aru saada.
  - Nt abstraktsed mõisted, teadusterminoloogia
- Teksti keerukust saab hinnata arvuti abil.
  - Nt ingliskeelsete tekstide keerukuse indeksi määraja
  - 1990-ndatel hakati analoogset süsteemi välja töötama eesti keele jaoks, 2000-ndatel töö seiskus

- Eestikeelsete kooliõpikute analüüs (Jaan Mikk, Heiki-Jaan Kaalep, Hiie Asser, Siret Linnas, Meije Songe, Madis Lepik, Tiiu Kaljas, Krista Kerge jt)
  - Vastused küsimustele teksti sisu kohta on seda täpsemad, mida lühemad on laused ja sõnad
  - ning tekstidele, mille teema on tuntud.

(J. Miku eskperiment)

- Teksti keerukuse määramisel arvestatakse
  - Sõnade üldarv
  - Erinevate sõnade arv
  - 1-2 korda esinevate sõnade arv
  - Sõnade osakaal tekstis, mis ei kuulu 10 000 sagedama sõna hulka
  - Uute sõnade arv
  - Nimisõnade keskmine abstraktsus
  - Pikkade sõnade osakaal tekstis
  - Sõna keskmine pikkus tähtedes
  - Lause keskmine pikkus sõnades jt

II. Sujuvuse mõiste kaks aspekti

- **Teksti sujuvus**

- sisu esitamise loogika + liigendatus (struktuur) + arusaadavus
- teksti sidususe keelelised vahendid
- keeleline korrektsus, stiilinõuete järgimine

- **Kirjutamisprotsessi sujuvus** - kirjutamisoskuse üks olulisemaid näitajaid

- käe- ja silmaliigutused (peatumised, tagasimineked, parandused) + kirjutamise kiirus + keeleline korrektsus

Kirjutamisprotsessi sujuvus

- Kirjutamine on kognitiivselt keeruline ülesanne
  - emakeelne inimene kirjutab automaatselt
    - oht mitte kinni pidada žanri- ja stiilinõuetest
    - argikeele harjumuspärane kasutamine
  - keeleõppijal pole automaatsus välja kujunenud, mistõttu keskendutakse üldkeeleliste küsimustele
    - kartus keelevigade ees pärsib vabamat keelekasutust
    - žanri- ja stiilinõuded pole omandatud

Teksti sujuvus

- Teadusteksti kirjutamiseks vajalik automatism kujuneb teadmiste põhjal
  - Teema- ja mõttearenduses on kindel loogika: järgnev tuleneb eelnevast
  - Loogikat toetab teksti struktureeritus
  - Sidusus
    - lause osade vahel
    - lausete vahel
    - tekstilõikude vahel
    - peatükkide vahel

Hoiatavaid näiteid emakeelse inimese teadusliku esituslaadi automatismist

- *Üheks meetodiks oli uuringu läbiviimine ankeetide välja saatmise kaudu.*
- *Uuring viidi läbi töörühma poolt 2012 aastal ja oli suunatud pangaklientide pihta.*
- *Pangad pidid nüüd hakkama rohkem hoolt kandma ka oma klientide rahuolu üle ja hoidma teenuseid kvaliteetsena ja usaldusväärseks, tekitades panga üldist mainet.*
- *Uuem turundustrend keskendubki üha rohkem klientide hoidmise ning püsiklientuuri tekke probleemide käsitlemisele.*

Teksti struktureeritus *Frasesoologiaraamatu* käsikirja alusel

III. EESTI FRASEOLOGISMIDE ÜLDTÜPOLOOGIA

1. Täisidiomaatilised väljendid /../
2. Kõnevormelid /../
3. Keele ja rahvaluule puuteala ütlused
  - 3.1. Sõnamängulised ütlused
  - 3.2. Lauseahelad ehk vellerismid
  - 3.3. Tõrjevormelid
    - 3.3.1. Tõrjevormelite pragmaatilisest struktuurist
    - 3.3.2. Tõrjevormelite vormistruktuurist
    - 3.3.3. Tõrjevormelite loomisvõtteid
    - 3.3.4. Tõrjevormelite temaatilisest jagunemisest

Sidususe näited 1: seosed lause sees

- **Lause osade vahel kasutatakse kirjavahemärke koos sidesõnaga või ilma** – aitavad struktureerida lauset, toovad esile lause mõtte

Näited

- .. võib täheldada erinevaid tunnuste kombinatsioone, **kusjuures** neist piisab, **et** eristada .. <autori seisukoha lisamine>
- Näib, **et** alus, **millelt** uurimuses on lähtunud, on küllaltki lai, **||** olulist rolli täidab seejuures täiskasvanu kujutlusvõime, **|** fantaasia.

Sidususe näited 2: seos lausete vahel

- **Viiteseosed, sõnakordused, sünonüümsed asendused ja antonüümsed mõistepaarid**

- **Viiteseosed**

- tagasiviide

Kirjaliku keele sujuvuse aluseks on indikaatorid, mis võetud suulise kõne **uurimustest**. **Neis** on sujuvust defineeritud nelja tunnuse alusel: 1) ..

- järgneva info sidumine eelnevaga

Kui kirjutamisoskus muutub automaatseks, väheneb kirjutamise aeg. **Lisaks** kujunes sujuvus teksti kvaliteedi tugevaks mõjutajaks.

- **Sõnakordused**

- nt Kirjaliku keele sujuvuse aluseks on indikaatorid, mis võetud **suulise kõne** uurimustest. **Suulise kõne** sujuvust määratakse ..

- **Mõistekordused ja terminoloogia**

- nt *Sketch Engine* teeb kokkuvõtte nii ühendit või konstruktsiooni moodustavate **sõnade koosesinemise arvust** (ingl *raw frequency*) kui ka **sõnadevahelise seose tugevusest ehk esilduvusest** (ingl *salience*). **Sõnade koosesinemise sageduse sõnade eraldiesinemiste sageduste suhtes** annab *logDice-statistik*.

- **Sünonüümsed asendused**

Vastandtunnuse abstraktne/konkreetne alusel eristatakse **lihtsõnu (sünteetilised sõnad)** ja **liitsõnu (analüütilised sõnad)**.

- **Antonüümsed mõistepaarid**

– Nt *lihtsõna-liitsõna* ja *konkreetne-abstraktne*

Tavaliselt on lihtsõnade tähendus avaram kui liitsõnadel; Liitsõnade tähendus on lihtsõna tähendusega võrreldes konkreetsem; Lihtsõna tähendus on liitsõna tähendusest abstraktsem jne

Sidususe näited 3: seos tekstilõikude vahel

Tekstilõigu alguses, mõttearenduse jätkamiseks:

Nagu teada (eespool kirjeldatud; analüüsi tulemustest selgus; eelnevad uurimused on tõestanud; eelnevate uurimustega on kindlaks tehtud; X (2001), Y (1999) ja Z (1998) on väitnud), iseloomustab (näitab, seletab, tõendab, peegeldab, kujutab, põhjustab mis mida; viitab, osutab mis millele; peegeldub, kajastub mis milles; moodustavad mis mille) jne

- **Viide eelnevale, et mõttearendust jätkata**

Eespool on kirjeldatud/kirjeldasin mida, et ...
Järgneva teemakäsitluse aluseks on .. seisukoht (-kohad), mille kohaselt ..

Eespool kirjeldatud tunnuste põhjal saab üles ehitada mille; saab väita mida

Eelnevast tagasivaatest teema käsitlemisele saab/võib järeldada, et ...

Tulenevalt eelnevast saab väita, et ..

- Viide järgnevale, et uus mõttekäik sisse tuua ja arendada või eelnevat täpsustada, eelnevale vastu väita jms
- **Järgnevalt** antakse ülevaade millest
- **Järgnevalt** esitame fraseoloogia valdkonda kuuluvate kontakteerumisvormelite kõige üldisema esialgse tüpologia (Õim, A., K. Õim 2019: 80).
- **järgnevalt**: järgnevalt vaatleme lähemalt mida; kirjeldame üksikasjaliku(ma)lt mida; põhjendame mida; käsitleme mida ..

- **järgneb** kokkuvõtte millest
- **Vaatleme järgmiseks lähemalt** mida
- **allpool:**

Näib, et referentsiaalne alus, millelt lapse lohutaja või hellitaja lähtub, on küllaltki lai, olulist rolli täidab seejuures täiskasvanu kujutlusvõime, fantaasia.

Allpool on loendatud suuremad referentide rühmad. a) Kõige sagedamini on referendiks loom, eriti lind .. (Õim, A., K. Õim 2019: 84).

- **Kokkuvõttev, üldistav osa enne järgneva sisu esitamist – omab teksti struktureerivat funktsiooni.**

- Nt vahekokkuvõtete tegemine

niisiis, seega, järelikult, kokkuvõttes, ühesõnaga jt

Seega järgib võrdluse koostisosade eksplikatsioon ilmselt teatavat statistiliselt „mõistlikku optimumi“ (Õim, A., K. Õim 2019: 65).

Üldistavalt võib öelda, et ..

Sidususe näited 4: seosed pikemate tekstilõikude ja (ala)peatükkide vahel

- **(Ala)peatükkide loogilis-temaatilised seosed:** eelneva sisu esiletoomine on sillaks järgnevale sisule jm
  - **Tagasiviitav fakt:** *Nagu eespool öeldud*, ei ole ebaregulaarsus, idiomaatilisus ja püsivus ühtviisi omane kõikidele <fraseologismidele> .. ,
  - **Fakti täpsustus:** .. igal neist võib täheldada *nimetatud tunnuste* erinevaid kombinatsioone,
  - **Autori täpsustus:** *kusjuures* neist piisab, *et* eristada idiomaatilisi väljendeid mitteidiomaatilistest.

- **Autori seisukoht:** *Rohkemale tunnuste* eristamine ei ole sellise materjali puhul nagu fraseoloogia võib-olla isegi mõttekas,
- **Autori seisukoha põhjendus:** *sest mida rohkem* ja detailsemaid tunnuseid nende klassifi tseerimisel rakendada, *sega rohkem* jääb „jääki“, s.t materjali, mis ei vasta esitatud tunnustele.
- **Autori järeldus:** *Kui* „jääk“ on niivõrd suur, *et* seda ei ole loogiline pidada erandiks, *siis* tekib kahtlus, *kas* klassifitseerivad tunnused on ikka õigesti valitud.
(Õim, A., K. Õim 2019: 51)

- **Iga uue peatüki alguses on soovitav lühidalt kirjeldada, mida see sisaldab.**
  - Nt põhjendada käesoleva/edasise uurimuse vajalikkust, olulisust, aktuaalsust:

Seniste uurimistulemuste põhjal ei ole (päris) selge, kas ja kuivõrd..

Seetõttu ei saa/tuleb/on vaja .. mida teha;

Siinse uurimuse fookuses on ...

- Alapeatüki alguse näide

1.3.4. Võrdluse troobitekkemehhanismid

„Täpsemalt käsitleme siin võrdlusvahendi kujundlikkust, s.t seda, milliste semantiliste teisenduste kaudu tuleks ühel või teisel juhul mõista võrdlusvahendit ja kogu väljendit“ (Õim, A., K. Õim 2019: 69).

III. Kokkuvõtte sõnastamise katse

Aluseks Janno Veldemanni bakalaureusetöö „Ontoloogiatega koostamise põhimõtted“ (Tartu, 2005). Vt

http://www.quiretec.com/u/vilo/edu/Students/Janno_Veldemann/Janno_Veldemann_baka_final.pdf

Motivatsioon

Töö autor on puutunud kokku meditsiini valdkonna andmete kogumise tarkvara väljatöötamisega AS-is EGeen. Selle käigus on tekkinud vajadus paremini aru saada erinevate valdkondade võimalikest vajadustest. Praegu võimaldab AS EGeen välja arendatud tarkvaras kasutada suuri hierarhilisi mõistete süsteeme nagu ICD-9 ja ICD-10.

Edaspidises arenduses aga vaja hakata arvesse võtma keerukamaid graafi-kujulisi ontoloogiaid ja muid meetode, kuidas integreerida mõistete süsteeme kasutajasõbralikku tarkvarakeskkonda, mida kasutab arvutikaugse tavakasutaja, näiteks arst.

(Veldemann 2005: 3)

Keeleanalüüs

Töö autor on kokku puutunud meditsiini valdkonna andmete kogumise tarkvara väljatöötamisega **AS-is EGeen**. *Selle käigus* on tekkinud **vajadus** paremini aru saada erinevate valdkondade **võimalikest vajadustest**.

Praegu võimaldab **AS EGeen** välja **arendatud** tarkvaras kasutada suuri hierarhilisi mõistete süsteeme nagu ICD-9 ja ICD-10.

Edaspidises arenduses aga **vaja** hakata arvesse võtma keerukamaid graafi-kujulisi ontoloogiaid ja muid meetode, kuidas integreerida mõistete süsteeme **kasutajasõbralikku** tarkvarakeskkonda, mida **kasutab** arvutikaugse tava**kasutaja**, näiteks arst.

Ümbersõnastus: kas sai arusaadavam?

AS EGeen meditsiini valdkonna andmekogumise tarkvara võimaldab kasutada suuri hierarhilisi mõistete süsteeme nagu ICD-9 ja ICD-10. [fakt]

Edaspidi oleks vaja integreerida valdkondlike mõistete süsteeme kasutajasõbralikku tarkvarakeskkonda, mida saab rakendada ka arvutikaugse inimene, näiteks arst. Selleks tuleb arvesse võtta keerukamaid graafikujulisi ontoloogiaid ja rakendada erinevaid meetodeid. [vajadus + arendustöö suund]

Arendustöö käigus hakkasin paremini mõistma valdkondi ühendava ontoloogilise süsteemi ehk mõistehierarhia vajalikkust. [objekt] Seetõttu püüan siinses töös vastata küsimusele, mis on ontoloogiaid ja kuidas neid saab kasutada. [eesmärk]

Uurimisobjekt

- **Uurimisobjekt:** mõistete süsteemid ehk ontoloogiaid
- **Objekti tunnused:**
  - Koostalitusvõime
  - Tehiskeel
  - Korduvkasutus
  - Usaldusväärsus
  - Spetsifikatsioon jm
- Miks pretendeerivad tehiskeelel põhinevad ontoloogiad korduvkasutusele, universaalsusele?

Probleem

- **Probleem:** ühisarusaamade puudumine
- **Reaalsus ehk tagajärg:** nõrk kommunikatsioon inimeste, organisatsioonide ja tarkvarasüsteemide vahel
  - ebaefektiivne suhtlus tekitab raskusi ka tarkvarasüsteemi ehitamisel ja süsteemi spetsifikatsiooni väljatöötamisel
- **Ühitamatud modelleerimismeetodid, paradigmad, keeled ja tarkvaravahendid** piiravad tõsiselt **koostalitluse** ning **taaskasutuse** võimet (Veldemann 2005: 5)

- Sõnastame uurimisobjekti ja probleemi olemuse

- Nt J. Veldemanni bakalaureusetöö (2005) uurimisobjekt on ....

- Autor näeb probleemi selles, et ...

MITTE uurimisobjektiks on, **VAID** uurimisobjekt on .. (mis?)

MITTE probleemiks on, **VAID** probleem seisneb .. (milles?)

Eesmärk, uurimisküsimused

- **Vajadus + eesmärk:** probleemi(de) lahendamiseks tuleb jõuda ühisele jagatud arusaamisele ontoloogiate olemusest
  - Vaja teada, mis on ontoloogiad ja kuidas neid kasutada
- **Uurimisküsimused:**
  - Kus ontoloogiaid kasutada?
  - Milliseid eeliseid annab nende kasutamine?
  - Millest nad koosnevad ja millist kuju võivad omada?
  - Millised eeldused ja vahendid on ontoloogite väljatöötamiseks? (Veldemann 2005: 3)

Kasuta töö eesmärgi ja uurimisküsimuste määratlemiseks oma sõnastust

Näiteks:

- (1) J. Veldemanni bakalaureusetöö eesmärk on leida lahendusi ontoloogiate loomiseks, mille alusel saaks jõuda ühistele jagatud arusaamadele tarkvarasüsteemide arendamisel.
- (2) Selleks tuleb eelnevalt kindlaks teha, millest ontoloogiad koosnevad; kus neid kasutatakse; mida annab nende kasutamine, millised eeltingimused ning tehnoloogia on vajalikud ontoloogiate väljatöötamiseks.

Vahendid (täheenduses 'materjal')

- **Materjal:** ontoloogiate loomiseks väljatöötatud tööriistad (Veldemann 2005: 21 jj)
- **Esituskeel:**
  - Ontoloogiate ehitamiseks kasutatakse formaalkeelt
    - **Knowledge Interchange Format (KIF)**
    - **Web Ontology Language (OWL)**

- **Keskkonna valikukriteeriumid**
  - Koormustaluvus (kasutajate voog)
  - Versioonimine
  - Turvalisus
  - Analüüs
  - Elutsükli küsimused
  - Kasutusmugavus
  - Mitmekülgne kasutajatugi
  - Esitlusstiil
  - Laiendatavus

- **Perspektiivsemad arenduskeskkonnad**
  - **Protégé** – avatud lähtekoodiga Java programmeerimiskeeles tehtud ontoloogia redaktoriga ja teadmusbasi raamistikuga; korporatiivseks modelleerimiseks, teadmiste kogumiseks
  - **DAG-Edit/OBO-Edit** – graafiline kasutajaliides GO (geeniontoloogia) või teiste suunatud atsükliliste ontoloogia failide sirvimiseks, otsinguks ja muutmiseks
  - **Chimaera** – tegu on tarkvarasüsteemiga, millega võimalik luua ja hooldada veebis hajutatult asetsevaid ontoloogiaid

Teoreetiline raamistik (metodoloogia)

- Veldemanni bakalaureusetöös on metodoloogia all mõeldud *juhtnööre ehk protsessijuhendit* ontoloogia väljatöötamiseks.
- **Tuntumad:**
  - Metodoloogia Uschold ja King
  - Metodoloogia Grüninger ja Fox
  - METHONTOLOGY
  - SENSUSel põhinev metodoloogia
(Veldemann 2005: 28)

Ontoloogia kavandamine: standardid ja reeglid

- Tarkvara arendusprotsessi **standard** IEEE 1074-1995
- **Reeglid:**
  - pole olemas ühte kindlat teed valdkonna modelleerimiseks - **alati on olemas alternatiive**
  - ontoloogia arendus on tingimata **iteratiivne protsess** (arendus koosneb mitmest iteratsioonist)
  - ontoloogia mõisted peavad olema **objektilähedased** (füüsiline ja loogiline) ja relatsioonid huvivaldkonna lähedased
    - Objektid tähistatud nimisõnadega, seosed tegusõnadega

Ontoloogia teostamise sammud

- Määra ontoloogia valdkond ja skoop
  - Millist valdkonda ontoloogia katab?
  - Milleks ontoloogiat kasutama hakkame?
  - Millistele küsimustele peaks informatsioon ontoloogias vastust andma?
  - Kes hakkab kasutama ja hooldama ontoloogiat?
- Kaalu olemasolevate ontoloogiate taaskasutust
- Loetle ontoloogia tähtsad terminid

- Defineeri klassid ja klassihierarhia
  - Ülalt-alla, alt-üles ja kombineeritud meetod; saadakse mõistete hierarhiline asetus (puu, suunatud atsükliline graaf jne)
- Defineeri klasside omadused – slotid
- Defineeri slottide fassetid
  - Fassetid kirjeldavad sloti omadusi. Need võivad olla väärtustüüp (näiteks: String, Number, Boolean), lubatud väärtused, lubatud väärtuste arv

- Loo isendid
  - klassiisendi defineerimiseks tuleb valida klass, luua individuaalne isend sellest klassist ning täita slottide väärtused
- Tutvusta lühidalt ontoloogia kavandamist. Räägi oma arusaamast.

Oluline info kokkuvõtte koostajale

- Teema tõstatub **objektiivsetest asjaoludest ja objekti olemusest**
- **Teoreetilis-rakenduslikud vajadused**
  - määravad uuringu **aktuaalsuse**
  - tõstatavad rea **küsimusi ja hüpoteese**
  - tingivad **eesmärgi** sõnastamise laiemas ja kitsamas kontekstis
  - suunavad objekti käsitlemise **vaatenurga ja meetodi(te)** valikut
    - teoreetiline lähtepunkt, töövahendid, esituskeel
  - avaldavad mõju töö **loogilisele ülesehitusele ja struktuurile**

Sisu järjestamise loogika

- **Teema tõstatumine on tingitud rakenduslikust vajadusest:** infot tuleb süsteemselt ja korrektselt hallata; selleks vaja saavutada ühiseid arusaamu
- **Võimalik lahendus:** võtta kasutusele selgelt defineeritud mõistete süsteemid e. ontoloogiad
- **Teema aktuaalsus:** organisatsioonide vaheline suhtlus vajab ühtset keelt, et möödarääkimiste osakaal oleks võimalikult väike; ontoloogiad organiseerivad ja võimaldavad ka tarkvarasüsteemide vahelist suhtlust
- **Teema jätkusuutlikkus (perspektiivsus):** Ontoloogiadena kirja pandud informatsiooni saab taaskasutada, sellele saab ehitada nii organisatsioonisisese kui välise suhtluse

- **Eesmärk**: teha kindlaks, mis on ontoloogiad ja kuidas neid kasutada
  - **EBAKORREKTNE**: eesmärgiks on uurida vs. eesmärk on kaardistada, seletada, põhjendada, kirjeldada ...
- **Uurimisküsimused**:
  - Kus on võimalik ontoloogiaid kasutada?
  - Milliseid eeliseid annab nende kasutamine?
  - Millest ontoloogiad koosnevad, millist kuju võivad saada?
  - Mis on ontoloogite väljatöötamise eeldused ja vahendid?

- **Ajend ehk motivatsioon**

- tuleneb praktilisest vajadusest arendada meditsiini valdkonna andmete kogumise tarkvara ja selle kasutuskeskkonda > rakendusvajaduste alla (vt eespool)

- **Töö struktuur**

- iga peatüki sisu lühikirjeldus
- **NB! sõnastusele:**

- *selgitatakse, kirjeldatakse, jaotatakse, vaadeldakse, antakse ülevaade* jms
  - **VÄLTIDA:** *peatükk vaatleb, annab ülevaate, kirjeldab* – ülekantud tähendus > publitsistlikum, kõnekeelsem
- *on selgitatud, on kirjeldatud, on antud ülevaade ...*
- *mina-positsioonilt: selgitan, kirjeldan, annan ülevaate...*

SMART ehk KARMA

UURIMISPROJEKTI ÜLDISED HINDAMISNÕUDED

- Konkreetne (*Specific*) – sõnastuse selgus
  - Mõõdetav (*Measurable*) – saavutatuse hinnatavus
  - Kooskõla lõppkasutajaga (*Agreed*) – vastavus vajadustele
  - Realistlik (*Realistic*) – vastavus ressurssidele
  - Ajakohane (*Timed*) – vastavus (perspektiivsele) nõudlusele
-
- Eestikeelne vaste (Ott Vaiknemets) - KARMA
    - **K**onkreetne
    - **A**ktsepteeritud
    - **R**ealistlik
    - **M**õõdetav
    - **A**jakohane